

Yttrande över remiss från Regeringskansliet, Klimat- och näringslivsdepartementet, av Naturvårdsverkets skrivelse "Förslag på digitala lösningar för tillsynsvägledning"

Generella synpunkter

Lunds kommun ser positivt på förslaget som helhet. De digitala lösningarna adresserar tydligt de problem som finns i dagens system. Förslaget kommer att förbättra möjligheten att nå en effektiv, rättssäker och likvärdig tillsyn i hela landet. Genom att arbeta med gemensamma standardiserade informationsstrukturer skapas bättre möjligheter att på sikt utveckla mer effektiva och automatiserade arbetsprocesser.

Lunds kommun anser, i likhet med vad som föreslås i skrivelsen, att det är lämpligt att Naturvårdsverket utses till ansvarig myndighet.

Lunds kommun bedömer att förslaget innebär flera tydliga positiva effekter för kommunerna. Den mest framträdande är att rapporteringen blir enklare och mindre tidskrävande. Kommunerna slipper lämna samma uppgifter till flera olika myndigheter vid olika tillfällen, vilket minskar den administrativa bördan och frigör tid för kärnverksamheten.

Vidare är det positivt att de som arbetar med tillsyn enligt miljöbalken enkelt kan hitta tillsynsvägledning och övrigt stöd på en och samma plattform. Det minskar också risken att föråldrade inaktuella vägledningar fortsatt används.

Samtidigt innebär förslaget också utmaningar. Kommunerna kommer att behöva göra systemanpassningar för att kunna ansluta till tillsynsplattformen samt avsätta resurser för att säkerställa att nya

arbetssätt och tekniska lösningar fungerar i praktiken. Detta medför kostnader. Men, om genomförandet sker samordnat och med rätt förutsättningar är detta ett viktigt och nödvändigt steg för att modernisera tillsynsvägledningen enligt miljöbalken.

Lunds kommun uppfattar att den digitala lösningen för uppföljning och utvärdering sannolikt kommer bidra till:

- Förenklad rapportering genom ett enhetligt sätt att lämna data med standarder som möjliggör en hög grad av automatisering. I förlängningen kan detta spara tid för tillsynsmyndigheterna samtidigt kvaliteten på inrapporterade data bedöms bli bättre och därmed mer givande och användbar. Alternativ 4.3.1 med centraliserad hantering förordas då det bedöms ge mest nytta.
- mer kvalitetssäkrad uppföljning och bättre möjligheter till utvärdering av tillsynen vilket är positivt då det är viktigt att tillsynen bedrivs effektivt med god effekt och med motiverade prioriteringar baserade på tillsynsresultat för att nå maximal nytta. Förslaget bedöms stötta kommunerna i att bli mer datadrivna i våra beslut.
- en bra grundförutsättning för fortsatt digital utveckling av planering och uppföljning av tillsyn på lokal nivå genom att nationella standarder för tillsynsdata tas fram. Detta skapar också förutsättningar för att kunna utveckla digitala arbetsmetoder för att uppfylla lagkrav om behovsutredning och tillsynsplanering.
- bättre möjligheter för jämförelse mellan kommuner vilket kan vara till nytta för till exempel planering och kostnadsjämförelser när vi nationellt enas om begrepp och definitioner kopplat till tillsynsarbetet.

Lunds kommun vill även framföra följande synpunkter

Tidsram och omställningskostnader

I skrivelsen anges att förslaget kommer innebära omställningskostnader för tillsynsmyndigheternas verksamhetssystem. Lunds kommun vill tillägga att förslaget sannolikt också kommer innebära högre löpande drift- och supportkostnader för verksamhetssystem efter omställningen. Detta då vi kommer att ha ett system med fler

funktioner än tidigare och därmed sannolikt får betala en högre löpande kostnad för drift och support än tidigare. Förslaget bedöms därmed innebära permanent ökade kostnader hos den kommunala tillsynsmyndigheten. Blir kostnaderna för kommunerna höga bör staten skjuta till medel för att genomförandet ska kunna ske inom rimlig tid.

I skrivelsen föreslås en mycket snäv tidsram vad gäller genomförandet av förslagen. Även om det är viktigt att genomförandet sker i närtid, får det inte ske på bekostnad av kvaliteten. För att säkerställa att lösningen är användarvänlig och effektiv är det viktigt att först testa systemet med målgrupperna. Lösningen bör testas löpande av tillsynsmyndigheter, tillsynsvägledande myndigheter och andra berörda parter inklusive de som levererar verksamhetssystem till kommunerna innan systemet implementeras. I ett inledande skede bör alternativa rapporteringssätt övervägas, exempelvis genom fortsatt enkätbaserad rapportering, filimport via standardiserade mallar eller öppna API:er.

Vid implementering av den del av förslaget som omfattar rapportering kommer det att krävas personella resurser för att få rapporteringen att fungera vilket på kort sikt kan påverka tillgängliga resurser för tillsyn. Likaså krävs resurser i form av information och utbildning för användare av en ny tillsynsplattformen och avseende nya arbetssätt för rapportering. Det är viktigt att införandet utformas på ett sätt som inte medför oproportionerligt merarbete för kommunerna, särskilt i ett inledande skede.

En fungerande drift och support av den nationella myndighets-gemensamma webbplatsen för råd och stöd är centralt då dålig funktionalitet och driftstörningar kan riskera att försvåra tillgången till vägledning vid tillfällen då den verkligen behövs i tillsynen.

Personuppgiftsansvar

I avsnitt 5.4.6 redogörs att personuppgiftsansvaret för personuppgifter som behandlas inom ramen för informationssystemet för uppföljning och rapportering inte bör regleras i författning eftersom det inte bedöms vara ändamålsenligt. I stället ska överenskommelser om ansvarsförhållandena för personuppgifter upprättas mellan berörda.

Lunds kommun ställer sig tveksam till en sådan lösning eftersom det är fråga om system som tillsynsmyndigheten enligt författning kommer att vara skyldig att använda men kommer ha begränsade eller inga

möjligheter att reglera hur personuppgifterna hanteras. Det bör därför utredas om det är möjligt att åstadkomma en ansvarsfördelning utan att avtal behöver ingås.

Säkerhetsskydd

Det är viktigt att det nu föreslagna systemet, som kommer att lagra data rörande i princip all industriell verksamhet i Sverige, utvecklas med beaktande av det ändrade säkerhetsläget och offentlighets- och sekretesslagstiftningen. Till synes harmlösa uppgifter kan vara skyddsvärda på aggregerad nivå. I det fortsatta arbetet bör det göras en genomgripande analys av om den data som kommer lagras i systemet kan utgöra en säkerhetsrisk. Det behöver också klargöras vilken myndighet som ansvarar för den samlade datan i systemet.

Tillsynsvägledning

Förslaget innebär att befintliga vägledningar samlas på en och samma plattform. Det är i sig bra men medför inte någon samordning av sakfrågorna, som är det som förefaller vara den största utmaningen för tillsynsmyndigheterna.

Den föreslagna plattformen ska innehålla övergripande vägledning med FAQ, nyheter och forum. Lunds kommun vill framhålla att generella vägledningar sällan ger det stöd som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna fatta välunderbyggda beslut i det enskilda fallet. Ett enkelt ställningstagande från en tillsynsvägledande myndighet är ofta inte tillräckligt som vägledning. Det behöver även finnas tillgång till ett välunderbyggt resonemang, som gör det möjligt för tillsynsmyndigheten att värdera om den tillsynsvägledande myndighetens ställningstagande är relevant för den situation som tillsynsmyndigheten handlägger. I det fortsatta arbetet bör övervägas om det via plattformen kan ges tillgång till även sådana fördjupningar, till exempel via länkar eller andra hänvisningar.

En av målsättningarna med diskussionsforum på webbplatsen är att skapa möjlighet till dialog och erfarenhetsutbyte och därigenom minska behovet av individuell rådgivning. För att undvika att oriktiga tolkningar av rättsläget eller olämplig ärendehantering förs fram och sedan får spridning i en vidare krets behöver ett sådant forum modereras av den tillsynsvägledande myndigheten.

Av förslaget framgår det inte i vilken utsträckning en ny plattform påverkar tillsynsmyndigheternas nuvarande möjlighet att söka vägledning direkt från tillsynsvägledande myndighet. Lunds kommun vill framhålla att det är viktigt att den möjligheten kvarstår.

Data kring förorenade områden

Det framgår inte av remissen om kommunernas rapportering av data kring förorenade områden till länsstyrelsens EBH-stöd omfattas av förslaget. En digitalisering, som även kan omfatta automatisering, av denna arbetsuppgift ses som mycket välkommet och tidsbesparande då nuvarande manuella hantering är tidskrävande och förlegat. Enkla digitala och automatiserade rapporteringsmöjligheter behövs även för tillsynsområdet förorenad mark, speciellt som egeninitierad tillsyn av förorenad mark är något som lyfts i den nationella tillsynsstrategin och är en arbetsuppgift som inte bedöms minska i omfattning i framtiden.

Sammanfattande kommentar

Sammanfattningsvis anser Lunds kommun att förslaget till digitala lösningar för tillsynsvägledning och uppföljning är en viktig del av en bredare digitaliseringsstrategi. Lunds kommun välkomnar förslaget, men anser att det är viktigt att ta hänsyn till de ovan nämnda aspekterna för att säkerställa att lösningen är effektiv, användarvänlig och rättssäker.

Malin Sjögren
På delegation av miljönämnden